

Sørensen og Rasmussen gegn Danmörku

Dómur frá 11. janúar 2006 - Yfirdeild

Mál nr. 52562/99 og 52620/99

11. gr. Funda- og félagafrelsi

Félagaskylda. Stéttarfélög.

1. Málsatvik

Kærendur, Morten Sørensen og Ove Rasmussen, eru danskir ríkisborgarar og búsettir í Danmörku. Sørensen hóf störf sem sumarstarfsmaður hjá fyrirtækinu FDB í maí 1996. Á umsóknareyðublaði sem hann fyllti út kom fram að ráðning væri háð því skilyrði að hann gengi í stéttarfélag sem væri aðili að landssamtökum danskra stéttarféлага. Við ráðningu var Sørensen tilkynnt að um starf hans færi samkvæmt kjarasamningi vinnuveitanda og stéttarfélagsins SID. Sørensen gerðist hins vegar félagi í öðru dönsku stéttarfélagi sem átti ekki aðild að umræddum landssamtökum og bar það fyrir sig að sem sumarstarfsmanni yrði honum ekki veitt full félagsaðild að SID. Var honum sagt upp störfum af þessum sökum. Rasmussen hafði hins vegar verið félagi í SID en sagt sig úr félaginu þar sem hann var ósammála pólitískum viðhorfum félagsins. Eftir að hann hafði verið atvinnulaus um skeið var honum boðið starf með því skilyrði að hann gerðist félagi í SID í samræmi við ákvæði kjarasamninga. Rasmussen hóf að nýju störf í maí 1999 og gekk þá aftur í SID þótt hann væri enn ósammála viðhorfum félagsins.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur töldu að brotið hefði verið gegn réttindum þeirra samkvæmt 11. gr. sáttmálans með útilokunarákvæði danskra kjarasamninga sem þá varðaði og skyldu þeirra til að vera í stéttarfélagi.

Niðurstaða

Í samræmi við fyrri úrlausnir sínar áréttaði dómstóllinn að 11. gr. sáttmálans tryggði ekki aðeins réttinn til að stofna til félaga heldur einnig rétt til þess að standa utan félaga, án þess þó að fyrirfram væri unnt að slá því föstu að neikvætt og jákvætt félagafrelsi nyti að öllu leyti sömu réttarverndar. Ekki væri unnt að líta svo á að kærendur hefðu afsalað sér rétti til neikvæðs félagafrelsis með því að taka við starfi með því skilyrði að þeir gerðust félagar í tilteknu stéttarfélagi. Þá áréttaði dómstóllinn að 11. gr. sáttmálans legði í vissum tilvikum þá skyldu á herðar stjórnvöldum að grípa til eðlilegra og viðeigandi ráðstafana í því skyni að tryggja með skilvirkum hætti réttindi einstaklinga í skiptum þeirra við aðra einkaaðila. Hefði það því ekki þýðingu þótt kæra málsins lyti ekki beint að aðgerðum danska ríkisins. Dómstóllinn lagði til grundvallar að vega þyrfti annars vegar hagsmuni einstaklingsins og hins vegar samfélagsins. Ríkin hefðu ríkulegt svigrúm til mats um það hvernig jafnvægi milli hagsmuna launþega og atvinnurekanda yrði tryggt. Sama ætti við um heimildir stéttarféлага til að tryggja réttindi félagsmanna sinna. Hins vegar væri svigrúm ríkis til mats mun þrengra þegar lög þess heimiluðu gerð kjarasamninga sem væru andstæðir þeim réttindum sem fælust í 11. gr. sáttmálans. Í þessu sambandi þyrfti sérstaklega að líta til þeirrar réttlætingarástæðu sem ríki vísaði til og hversu langt skerðing á rétti einstaklings gengi. Þá þyrfti einnig að líta til breyttra viðhorfa um þýðingu útilokunarákvæða í kjarasamningum fyrir frelsið til að stofna og reka stéttarfélög.

Hvað Sørensen varðaði var vísað til þess að honum hafði verið sagt upp af þeirri einu ástæðu að hann varð ekki við því að ganga í félagið. Að mati dómstólsins var einnig ómögulegt að slá því föstu hvort Rasmussen hefði tekist að finna starf hjá vinnuveitanda sem ekki var bundinn af útilokunarákvæði kjarasamnings. Hins vegar væri ljóst að mati dómstólsins að Rasmussen hefði verið sagt upp án möguleika á endurráðningu og án bótaréttar ef hann hefði sagt sig úr félaginu. Engu skipti þótt kærendur hefðu getað gerst aðilar að SID með fyrirvara um að þeir styddu ekki pólitíska stefnu félagsins enda væri ljóst að félagsgjald hefði verið það sama og ella og engin trygging fyrir því að í aðild þeirra fælist ekki óbeinn stuðningur við stjórnmalaflokka sem stéttarfélagið studdi fjárhagslega. Var það niðurstaða dómstólsins að báðum kærendum hefði borið nauðsyn til þess að gerast félagar í

SÍÐ og með því hefði inntak félagaþreissis þeirra samkvæmt 11. gr. sáttmálans verið skert. Dómstóllinn fjallaði um tilraunir danska löggjafans til að afnema með öllu notkun útilokunarákvæða í kjarasamningum. Var einnig vísað til breyttra viðhorfa ríkja til þess skipulags á vinnumarkaði sem hér um ræddi en aðeins Ísland auk Danmerkur heimilaði útilokunarákvæði í kjarasamningum. Að öllu virtu var ekki á það fallist með danska ríkinu að útilokunarákvæði í kjarasamningum væru nauðsynleg til þess að frelsi til að starfrækja stéttarfélög væri tryggt. Var það því niðurstaða dómstólsins að danska ríkið hefði vanrækt skyldur sínar samkvæmt 11. gr. sáttmálans.

Voru Sørensen dæmdar 2.000 evrur í miskabætur og 33.689 evrur í málskostnað en Rasmussen 37.678 evrur í málskostnað.

Fimm dómarar skiluðu séráliti.